

Säkerhetspolisen

Rättssekretariatet
Verksjuristen Annica Hellström

REMISSVAR

Datum
2005-12-07

1 (5)

Diariennr (åberopas vid korresp)
AD 109-07677-05

Er referens
Ju 2005/4823/Å

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Tillgång till elektronisk kommunikation i brottsutredningar m.m. (SOU 2005:38)

Allmänt

Det kan inledningsvis konstateras att de brottsutredande myndigheterna redan i dag har legala möjligheter att avlyssna eller övervaka ett visst meddelande genom tvångsmedlen hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning men att det, bl.a. till följd av att denna lagstiftning inte är anpassad till den snabba utvecklingen av teknik och de tjänster som tillhandahålls, många gånger uppstår svårigheter att verkställa beslut avseende dessa tvångsmedel. Mot den bakgrunden välkomnar Säkerhetspolisen de förslag som presenteras i betänkandet, och som i huvudsak innebär förbättrade möjligheter för de brottsutredande myndigheterna att rent faktiskt få tillgång till sådan elektronisk kommunikation som regleringen i rättegångsbalken redan medger.

I betänkandet redovisas, enligt Säkerhetspolisens bedömning, motiven för de föreslagna ändringarna på ett heltäckande och utförligt sätt. Säkerhetspolisen kan vidare ansluta sig till de beskrivningar som ges i betänkandet av de olika situationer där det finns ett stort behov av att anpassa lagstiftningen för att kunna bekämpa den grova brottsligheten.

Säkerhetspolisen anser vidare att de överväganden som ligger till grund för förslagen i betänkandet väl speglar de motsättningar som kan finnas mellan effektivitet och eventuellt intrång i den personliga integriteten och hur denna avvägning bör falla ut i de frågor som behandlas i betänkandet.

Säkerhetspolisen vill framföra följande synpunkter.

Upphävande av vissa bestämmelser i lagen om elektronisk kommunikation och sekretesslagen (avsnitt 4.2)

Det sätt på vilket dagens regelsystem är utformat när det gäller möjligheterna för de brottsutredande myndigheterna att få tillgång till historiska uppgifter om telemeddelanden innebär i viss mån en dubbelreglering eftersom det såväl vid hemlig teleövervakning enligt 27 kap. 19 § rättegångsbalken som vid utlämnande enligt 6 kap. 22 § första stycket 3 lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation är möjligt för de brottsutredande myndigheterna att erhålla samma uppgifter. Sekretesslagens bestämmelser i 14 kap. 2 § fjärde och femte styckena skulle även de kunna ses som en slags dubbelreglering i förhållande till såväl rättegångsbalken som lagen om elektronisk kommunikation.

Mot bakgrund av den splittrade regleringen rörande de brottsutredande myndigheternas möjlighet att hämta in historiska uppgifter om telemeddelanden, och de olika krav på förfarandet som reglerna innebär, delar Säkerhetspolisen beredningens bedömning att regelsystemen bör sammanföras i rättegångsbalken. Säkerhetspolisen vill emellertid understryka att en förutsättning för att förändra reglerna i lagen om elektronisk kommunikation måste vara att brottsbekämpande myndigheters möjligheter att bedriva sin verksamhet inte försämras. För att förhindra att effektivitetsförluster uppstår föreslås också i betänkandet bl.a. att övervakning i vissa fall skall få ske även utan misstänkt gärningsman och att åklagaren skall få möjlighet att, i brådskande fall, fatta interimistiskt beslut i fråga om övervakning.

Den nuvarande regleringen i 6 kap. 22 § första stycket 3 lagen om elektronisk kommunikation ger polismyndighet och åklagarmyndighet möjlighet att, så snart det föreligger misstanke om mer allvarlig brottslighet, snabbt fatta beslut om att inhämta historiska övervakningsuppgifter och få dessa utlämnade till sig. Det finns ett stort behov från effektivitetssynpunkt av interimistisk beslutanderätt i akuta skeden. Mot bakgrund härav anser Säkerhetspolisen att det, även i de fall då förundersökning inletts av polismyndighet och åklagaren ännu inte har inträtt som förundersökningsledare, är angeläget att den snabbhet som dagens regler medger inte går förlorad i och med att möjligheten att hämta in övervakningsuppgifter överförs till rättegångsbalken. Säkerhetspolisen menar därför att även polismyndighet, under samma förutsättningar som föreslås bli gällande för åklagare, bör ges möjlighet att fatta interimistiskt beslut i fråga om övervakning enligt 27 kap. 19 § rättegångsbalken.

Lokalisering av tekniskt hjälpmedel (avsnitt 4.4)

I betänkandet (s. 207) anges att det såväl av Buggningsutredningens betänkande (SOU 1998:46) som av den därpå följande lagrådsremissen framgår att det uttryckligen bör klargöras i lagstiftningen att hemlig teleövervakning får användas för att lokalisera en teleadress, *oavsett om uppgifterna har samband med ett samtal eller inte*, och att beredningen instämmer i den bedömningen.

Den aktuella bestämmelsen i 27 kap. 19 § första stycket första meningen rättegångsbalken har utformats enligt följande. ”Uppgifter får efter tillstånd i hemlighet hämtas in om meddelanden som befordras eller har befordrats med tekniskt hjälpmedel till eller från ett elektroniskt kommunikationsnät och för lokalisering eller identifiering av ett sådant tekniskt hjälpmedel.”

I författningskommentaren till den aktuella bestämmelsen (s. 411) anges att det när en mobiltelefon enbart är påslagen utan att det samtidigt pågår ett samtal, också är möjligt att lokalisera i vilket område telefonen finns. Vidare anges att ändringen i första stycket tydliggör att sådana lokaliseringssuppgifter, såväl historiska uppgifter som realtidsuppgifter, får inhämtas vid användning av det aktuella tvångsmedlet.

Enligt Säkerhetspolisens mening framgår det inte tillräckligt tydligt av den föreslagna bestämmelsens lydelse att övervakning får ske även för inhämtning av lokaliseringssuppgifter när en mobiltelefon är påslagen utan att det samtidigt pågår ett samtal. För att lagtexten bättre skall överensstämma med intentionerna i ovan nämnda uttalanden anser Säkerhetspolisens att det krävs ett förtydligande i nämnt avseende.

Identifiering av tekniskt hjälpmedel (avsnitt 4.5) och Skyldighet att registrera abonnemangssuppgifter för kontantkort (avsnitt 5.6)

Det är i dag mycket vanligt att mobiltelefoner med anonyma kontantkortsabonnemang används i samband med grov brottslig verksamhet. Som framgår av betänkandet har de brottsutredande myndigheterna stora problem såväl med att identifiera själva teleadressen som med att knyta ett anonymt kontantkort till en viss person. Detta leder ofrånkomligt till att grov brottslighet inte kan klaras upp eller att ett uppklarande avsevärt fördröjs.

Säkerhetspolisen delar beredningens bedömning av att problemen med att identifiera själva teleadressen i viss utsträckning kommer att minska till följd av att det i 27 kap. 19 § rättegångsbalken införs en bestämmelse som innebär att uppgifter i hemlighet får hämtas in för identifiering av tekniska hjälpmedel. Den speciella typ av tekniskt hjälpmedel som beskrivs i betänkandet (s. 212 f.) innebär, som anges där, att det finns möjligheter att identifiera andra tekniska hjälpmedel, dvs. de teleadresser som är aktuella och som används av en viss person. Polisen måste emellertid förlita sig på fysisk spänning för att kunna knyta en viss person till det aktuella abonnemanget. Ett annat exempel på när behovet av abonnemangssuppgifter är uppenbart, och som anges i betänkandet (s. 240), är den situationen att Polisen fått uppgift om att en viss mobiltelefon använts i samband med ett brott, men det ännu inte finns någon misstänkt för brottet. Enligt Säkerhetspolisens mening skulle dessa problem komma att minska avsevärt om det i likhet med vad som gäller i flera andra europeiska länder infördes en skyldighet att registrera abonnenten bakom ett kontantkort. Mot bakgrund av de stora effektivitetsproblem som i dag finns med användandet av anonyma kontantkort i

brottsutredningar går det, enligt Säkerhetspolisens bedömning, inte att avvakta med införandet av regler som innebär en skyldighet för operatörer att registrera abonnemangsuppgifter avseende kontantkort samt uppgifter som visar var och när kontantkortet köptes.

Anpassningsskyldigheten (kapitel 6), Medverkan vid verkställigheten av vissa tvångsmedelsbeslut (kapitel 8) och Hemlig dataavläsning (kapitel 9)

Som ansvarig inom Polisen för verkställighet av beslut om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning har Säkerhetspolisen under senare år kunnat konstatera att teknikutvecklingen inom telekommunikationsområdet medfört allt större svårigheter att verkställa tvångsmedelsbesluten. Utan förändrade regler om anpassningsskyldighet och operatörers medverkan finns det en uppenbar risk för att tvångsmedlen får allt mindre betydelse eftersom besluten inte kan verkställas. Detta är djupt olyckligt eftersom utvecklingen av ny teknik och nya tjänster samtidigt gjort att användningen av telekommunikation alltmer ökat i samhället. Givetvis utnyttjar också den grova brottsligheten de möjligheter som tekniken ger.

Anpassningsskyldigheten och förslaget om medverkan vid verkställighet av vissa tvångsmedelsbeslut innebär svåra - men nödvändiga - avvägningar mellan samhällets intresse av att kunna utreda brott och intresset av att inte ålägga operatörerna onödiga skyldigheter som kan påverka konsumenternas möjligheter att få tillgång till billiga telekommunikationer. Enligt Säkerhetspolisens mening utgör dock förslagen i betänkandet en rimlig avvägning, eftersom samhället på sikt annars skulle vara tvunget att acceptera att grov brottslighet som använder olika former av elektronisk kommunikation oftast inte kan lagföras på ett effektivt sätt.

Enligt Säkerhetspolisens mening utgör förslagen om en utvidgning av anpassningsskyldigheten och införandet av ett reglerat krav på medverkan från operatörernas sida vid verkställighet av beslut om avlyssning eller övervakning, liksom förslaget om införandet av det nya tvångsmedlet hemlig dataavläsning, nödvändiga och verkningsfulla åtgärder för att de brottsutredande myndigheterna på ett effektivt sätt skall få tillgång till den elektroniska kommunikation som tvångsmedlen hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning medger.

Det kan beträffande anpassningsskyldigheten särskilt noteras att denna skyldighet också kommer att omfatta verksamhet som avser tillhandahållande av Internettjänster. Det är, enligt Säkerhetspolisens mening, av helt avgörande betydelse för bekämpning av den grova brottsligheten att de aktuella tvångsmedlen effektivt kan verkställas oavsett vilken typ av teknik som används för befordran av de meddelanden som omfattas av tvångsmedelsregleringen.

Bevarandeskyldigheten (kapitel 7)

Säkerhetspolisen instämmer i beredningens bedömning när det gäller de brottsutredande myndigheternas behov av att få tillgång till historiska trafikuppgifter.

I dagsläget är tillgången till historiska trafikuppgifter beroende av vilken operatör eller teknik som är aktuell i det enskilda fallet. Den rådande ordningen är, enligt Säkerhetspolisens mening, mycket otillfredsställande då den innebär att de brottsutredande myndigheternas tillgång till de aktuella uppgifterna blir helt slumpmässig, trots att förutsättningarna för inhämtande respektive utlämnande är uppfyllda enligt reglerna i rättegångsbalken om hemlig teleövervakning och i lagen om elektronisk kommunikation. Säkerhetspolisen beklagar därför att beredningen inte lägger något förslag om bevarandeskyldighet för operatörerna.

Konsekvenser och genomförande (kapitel 10)

För Säkerhetspolisens vidkommande innebär förslaget om en exklusiv reglering i 27 kap. rättegångsbalken av de brottsutredande myndigheternas möjlighet att inhämta uppgifter om teledelanden att dessa ärenden kommer att öka med drygt 4 000 fall årligen. Det kan konstateras att detta medför krav på ökade resurser vid de berörda enheterna inom Säkerhetspolisen.

Detta yttrande har beslutats av biträdande säkerhetspolischefen Kurt Malmström. Verksjuristen Annica Hellström har varit föredragande.

Kurt Malmström
Biträdande säkerhetspolischef

Annica Hellström